

DE SOCIALE ZEKERHEID (SZ) MOET EEN BEVOEGDHEID WORDEN VAN DE VLAAMSE EN FRANSE GEMEENSCHAP

Eric Ponette
Juli 2006

Inleiding

De Europese Unie telt 25 lidstaten ; daarvan zijn er 11 met een kleiner aantal inwoners dan Vlaanderen. Dat zijn : Denemarken, Ierland, Finland, Luxemburg, Slowakije, Slovenië, Litouwen, Letland, Estland, Cyprus en Malta. Die zijn dus allemaal bevoegd voor hun eigen SZ.

Doch er is meer : in verschillende federale landen zijn ook de deelstaten gedeeltelijk bevoegd voor hun eigen SZ. Dat is zo in de Verenigde Staten en Canada, doch ook dicht bij huis, namelijk in de Zwitserse kantons, in Baskenland en Catalonië in Spanje, in Schotland en in mindere mate in Duitsland.

De SZ, dat is de betaling van uw geneeskundige verzorging, dat zijn de kinderbijslagen voor uw kinderen of kleinkinderen, dat zijn de vergoedingen wanneer u werkloos wordt of met brugpensioen gaat, en dat zijn uw pensioenen. Daar komt nog bij : de vergoedingen voor arbeidsongeschiktheid bij ziekte en moederschap, bij beroepsziekten en bij arbeidsongevallen.

Stelling

Mijn stelling is dat de SZ, die nu een bevoegdheid is van de centrale Belgische overheid, moet overgedragen worden aan de Vlaamse en Franse gemeenschappen.

De inwoners van Brussel moeten dan de keuze krijgen tussen de SZ van de Vlaamse en Franse gemeenschap.

Tegelijkertijd stel ik aan de Franse gemeenschap een onderhandelde, en dus voorwaardelijke, financiële solidariteit voor.

Basis-argumenten

Mijn voornaamste argumenten zijn dat beide volksgemeenschappen dan beter hun eigen klemtonen zullen kunnen leggen in de verschillende sectoren van de SZ, dat het SZ-beleid er efficiënter door zal worden en dat beide gemeenschappen zo zullen geresponsabiliseerd worden, dus verantwoordelijk worden gesteld, voor een spaarzaam en aangepast eigen SZ-beleid.

Wat bedoel ik met het leggen van **eigen klemtonen** ?

Dat hangt af van sector tot sector.

Ik geef eerst enkele voorbeelden in de gezondheidszorg, waar Vlaanderen en Wallonië nu reeds verschillende accenten leggen.

Het *geneeskundig onderwijs* aan de universiteiten is in Vlaanderen eerder gericht op de Angelsaksische landen, terwijl het in Wallonië meer op Frankrijk gericht is.

Het probleem van het te groot aantal artsen in België, in vergelijking met het Europees gemiddelde, en dat vooral een probleem is in Wallonië en Brussel, wordt door beide gemeenschappen verschillend aangepakt : de Vlaamse minister voor onderwijs voerde reeds in 1997 een ingangsexamen in vóór het eerste jaar geneeskunde om de instroom te beperken ; de Waalse minister voor onderwijs besliste oorspronkelijk om de afremming pas te laten

starten vóór het vierde jaar, schafte in 2002 die filter af en dringt er nu op aan dat de regeling van de Belgische overheid om het aantal artsen te beperken zou worden afgeschaft.

Vlaanderen legt ook een sterkere klemtoon dan Wallonië op de *preventieve gezondheidszorg*, het voorkomen van ziekten.

Er is een Vlaamse Gezondheidsraad die de Vlaamse regering advies verleent. De Vlaamse regering zelf heeft sinds jaren gezondheidsdoelstellingen opgesteld en recent een preventiedecreet aangenomen, en medische verenigingen binnen de Vlaamse gemeenschap hebben een efficiënt netwerk uitgebouwd (de lokale organisaties voor gezondheidsoverleg of "LOGOS") om die doelstellingen te helpen verwezenlijken. Dat alles bestaat nauwelijks of niet in Wallonië.

Vlaanderen besteedt ook meer energie dan Wallonië aan inenting tegen hepatitis B bij kinderen, aan inenting tegen meningitis C en aan opsporing van borstkanker met de meest aangepaste technieken.

De Vlamingen volgen ook veel meer dan Wallonië de *trapsgewijze geneeskunde* : eerst naar de huisarts, die eventueel verwijst naar een specialist. Dat is de meest logische en ook de goedkoopste weg. Het "Globaal Medisch Dossier", dat bijgehouden wordt door een vaste huisarts, kent trouwens een veel groter succes in Vlaanderen dan in Wallonië.

Vlaanderen en Wallonië hebben, zoals blijkt uit de uitgavencijfers, ook hun eigen voorkeuren in de *diagnose en behandeling van ziekten*. Zo besteedt Wallonië meer geld dan Vlaanderen aan inwendige geneeskunde, bevallingen, dringende gevallen, radiologie, laboratoriumonderzoeken en medicamenten. Vlaanderen besteedt op zijn beurt meer geld dan Wallonië aan thuisverpleging, aan de goedkopere daghospitalisaties en aan psychiatrische zorgen. Dat wijst op verschillende Vlaams-Waalse accenten.

Een laatste opmerkelijk verschil is dat het *aantal artsen* in Wallonië 14 % hoger ligt dan in Vlaanderen.

Nu reeds legt Vlaanderen dus eigen klemtonen in de gezondheidszorg : wij zullen dat nog vrijer en ruimer kunnen doen, wanneer de gezondheidszorg een Vlaamse bevoegdheid wordt.

We gaan over naar de sector kinderbijslagen.

De ontgroening en de vergrijzing van de bevolking zorgen in gans Europa voor financieringsproblemen van de SZ. Aangezien de SZ voor 70 % gefinancierd wordt uit arbeid, namelijk de gelden die afgedragen worden door werknemers en werkgevers, veroorzaakt een laag geboortecijfer een tekort aan SZ-inkomsten naar de toekomst. De vergrijzing daarentegen veroorzaakt meer SZ-uitgaven voor pensioenen en gezondheidszorg.

Ook in België liggen de vruchtbaarheidscijfers beneden de vervangende vruchtbaarheid, die 2,1 kinderen per vrouw bedraagt ; dat getal is noodzakelijk om het bevolkingsaantal op peil te houden.

Aangezien de vruchtbaarheidsgraad sinds jaren in Vlaanderen (1,56 in 2003) lager ligt dan in Wallonië (1,72 in 2003), moet Vlaanderen een grotere inhaalbeweging maken dan Wallonië. De Scandinavische landen slaagden erin om hun vruchtbaarheidsgraad in 15 jaar tijd te verhogen van 1,3 tot 1,9 door aangepaste maatregelen zoals een tijdelijke vorm van gefinancierd ouderschapsverlof.

Om die inhaalbeweging te kunnen maken moet de Vlaamse gemeenschap een eigen gezinsbijslagenbeleid kunnen voeren met eigen accenten.

Zo komen we tot de sector van de werkloosheidsvergoedingen.

De Waalse economie draait duidelijk minder goed dan de Vlaamse. Getuigen daarvan zijn de werkloosheidsgraad die in Wallonië het dubbele bedraagt van die in Vlaanderen en de duidelijk lagere Waalse werkgelegenheidsgraad in vergelijking met de Vlaamse.

Dat heeft twee oorzaken.

De eerste oorzaak zijn de hogere loonkosten per eenheid product in Wallonië in vergelijking met Vlaanderen : het gemiddelde loon is in Wallonië een beetje lager dan in Vlaanderen, maar de productiviteit is in Wallonië duidelijk lager dan in Vlaanderen. Daardoor zijn de loonkosten per eenheid product in Wallonië hoger dan in Vlaanderen en dat vormt een concurrentiehandicap voor Wallonië naar investeerders toe. Dat is de analyse van de wereldwijd gekende Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, de OESO, die in haar rapport van juni ll. o.a. voor België voorstelde de loonvorming aan de gewesten toe te vertrouwen met volgende boodschap : “grotere loonverschillen tussen regio’s kunnen de prikkels vergroten om te investeren in zwakke regio’s en om de jobcreatie te stimuleren”.

De verbetering van de Waalse arbeidsmarkt wordt ondermijnd door een tweede factor : de Vlaams-Waalse geldtransfers via de SZ en de overheidsfinanciën zorgen voor zodanige vervangingsinkomens dat de prikkel om de handen uit de mouwen te steken veel te laag wordt voor initiatieven die werkgelegenheid en tewerkstelling moeten bevorderen.

Het Belgisch-unitaire loonbeleid en de Belgische unitaire SZ houden Wallonië in de knel : ze verzachten de Waalse pijn, doch ze dragen niet bij tot een Waalse heropleving, integendeel ze zijn zelfs de motor geworden van het uiteengroeien van de Vlaamse en de Waalse arbeidsmarkt.

De Vlaams-Waalse geldtransfers zijn dus voor Wallonië contraproductief : ze hebben niet het effect van een springplank doch van een hangmat. Deze analyse werd bevestigd door een rapport van het bekende Internationaal Muntfonds (IMF) over België in 2002.

Het is toch zeer eigenaardig dat de Belgische regering rapporten van de OESO en het IMF zomaar naast zich neerlegt.

Naast de besproken Vlaams-Waalse verschillen in de totale werkloosheidsgraad, zijn er ook belangrijke Vlaams-Waalse verschillen in de categorieën van de werkloosheid.

Zo is de werkloosheid bij jongeren in Wallonië het dubbele van die in Vlaanderen, terwijl in Vlaanderen de mensen te vroeg stoppen met werken. De langdurige werkloosheid is dan weer een veel groter probleem in Wallonië dan in Vlaanderen.

Zowel de Vlaams-Waalse verschillen in de totale werkloosheidsgraad als in de categorieën die door de werkloosheid worden getroffen, vragen een verschillende aanpak : verschillende ziektes vragen verschillende remedies. De enige goede oplossing is een toewijzing van het ganse arbeidsmarktbeleid, met inbegrip van tewerkstelling, arbeidsvoorziening en werkloosheidsvergoedingen aan Vlaanderen en Wallonië, zodat beide deelstaten hun eigen klemtonen kunnen leggen.

Tenslotte is er de sector van de pensioenen.

In een repartitiestelsel, zoals we dat kennen in België, wordt het pensioen niet opgebouwd met eigen bijdragen, doch betaald met bijdragen van anderen die op dat ogenblik werken.

De beste garantie voor de financiering van de SZ in het algemeen en het wettelijke basispensioen in het bijzonder, dat op het repartitiestelsel berust, is een piramide met een brede basis werkenden en een smalle top van niet-werkenden.

Door de huidige ontgroening en vergrijzing zal de basis van de piramide snel versmallen en de top snel verbreden : zo geraakt het wettelijk basispensioen, de “eerste pensioenpijler”, in de problemen.

Daarom worden nu meerdere denksporen gevolgd : het aanleggen van een pensioenreservefonds, doch eveneens de uitbreiding van bijkomende pensioenstelsels die niet op “repartitie”, doch op “kapitalisatie” berusten, dus pensioenopbouw met eigen bijdragen, zoals het aanvullend bedrijfspensioen of sectoraal pensioen (dat is de “tweede pensioenpijler”) en het individueel pensioensparen (dat is de “derde pensioenpijler”).

Welnu, de huidige snellere vergrijzing in Vlaanderen dan in Wallonië is een bijkomende reden om een pensioenstelsel in te richten dat aangepast is aan de noden van de Vlaamse gemeenschap. Een oud Vlaams gezegde leert ons : “Help Uzelve, zo helpe U God !”

Mijn tweede argument voor de toewijzing van de SZ aan Vlaanderen en Wallonië is : een **efficiënter beleid** te voeren door het maken van “samenhangende bevoegdheidspakketten.” Om dit te begrijpen moet U weten dat Vlaanderen en Wallonië sinds 1980 bevoegd zijn voor het gezondheidsbeleid, voor het gezinsbeleid, voor het bejaardenbeleid en voor belangrijke elementen die met arbeid te maken hebben, namelijk het economisch beleid, de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding.

Doch die bevoegdheden zijn grotendeels lege dozen gebleven, omdat de SZ-sectoren, die de hefboomen zouden moeten zijn voor die verschillende beleidsvormen, in de handen van de Belgische regering gebleven zijn. Er werd dus niet overgegaan tot “samenhangende bevoegdheidspakketten.”

Nu zijn Vlaanderen en Wallonië dus wel bevoegd voor het gezondheidsbeleid, doch niet voor de ziektekosten- en invaliditeitsverzekering. Nu zijn Vlaanderen en Wallonië bevoegd voor het gezinsbeleid, doch niet voor de gezinsbijslagen. Nu zijn Vlaanderen en Wallonië bevoegd voor het bejaardenbeleid, doch niet voor de pensioenen. Nu zijn Vlaanderen en Wallonië bevoegd voor het economisch beleid, de arbeidsbemiddeling en de beroepsopleiding, doch niet voor de werkloosheidsvergoedingen.

Al die Vlaamse bevoegdheden zijn lege dozen gebleven. En lege dozen zijn speelgoed voor kleuters. Een politiek volwassen volk verdient beter : wij willen die dozen vullen met de noodzakelijke hefboomen voor een sociaal beleid ten bate van onze volksgemeenschap.

Voor het gezondheidsbeleid heeft men het nog bruiner gebakken : de “preventieve geneeskunde” (dus de maatregelen om ziekten te voorkomen) en de gezondheidsopvoeding werden aan Vlaanderen en Wallonië toegekend, doch de “curatieve geneeskunde” (dus de diagnose en behandeling van ziekten) bleef grotendeels bij de Belgische overheid. Dat principieel is schadelijk voor de volksgezondheid, want preventie en behandeling vormen één geheel.

Nu zijn Vlaanderen en Wallonië bevoegd voor de erkenning van de ziekenhuizen en voor de betoelaging van de infrastructuur, doch de Belgische overheid is bevoegd gebleven voor de werkingssubsidies. Zo wordt een spaarzaam beleid van Vlaanderen of Wallonië niet beloond. Het huidige te grote aantal overheden, die bevoegd zijn voor gezondheidszorg, is totaal inefficiënt : het is echt lachwekkend dat 9 ministeriële instanties in België te maken hebben met gezondheidsbeleid, die bvb. allen recent moesten samenkomen om een beslissing te nemen over de terugbetaling van het pneumokokkenvaccin voor jonge kinderen. Eén minister voor de Vlaamse en één voor de Franse gemeenschap, dus 2 in plaats van 9, zouden moeten volstaan.

Er is dus maar één goede oplossing : de ganse SZ moet worden toevertrouwd aan Vlaanderen en Wallonië.

Mijn derde argument voor de toewijzing van de SZ aan Vlaanderen en Wallonië is beide gemeenschappen te **responsabiliseren** tot een financieel en maatschappelijk verantwoord beleid.

Het ontbreken van die responsabilisering is de oorzaak van de huidige grote geldtransfers via de SZ van de Vlaamse naar de Franse gemeenschap.

Op dit ogenblik zijn de financiële regelingen voor inkomsten en uitgaven in de SZ immers een uitsluitende bevoegdheid van de Belgische overheid en krijgen de deelstaten hiervoor geen verantwoordelijkheid toebedeeld.

Nochtans is het voldoende gekend dat de toekenning van financiële verantwoordelijkheid voor de besteding van een bepaald budget, de bedachtzaamheid bij de uitgaven bevordert. Vergelijk een kind dat van zijn ouders per week of per maand een vaste som zakgeld krijgt en die moet beheren, met een ander kind dat zakgeld krijgt telkens het er om vraagt. Responsabilisering veronderstelt dus aan Vlaanderen en Wallonië minstens de financiële verantwoordelijkheid geven voor het beheer van een eigen SZ-budget.

Doch de responsabilisering neemt nog toe wanneer de deelstaten bovendien verantwoordelijk worden voor de inning van de inkomsten om hun SZ-beleid te voeren. Vergelijk het eerste kind van daarnet, dat nu volwassen geworden is, instaat voor zijn eigen kostwinning, en dus nog beter de waarde van het verdiende geld beseft.

Dat heet : “De tering naar de nering zetten”. Responsabilisering van de deelstaten voor hun SZ-beleid heeft echter niet alleen financiële voordelen, doch zal er ook voor zorgen dat specifieke sociale problemen van die deelstaat op een meer aangepaste wijze aangepakt worden.

Bijkomende argumenten

Een bijkomend argument voor de toewijzing van de SZ aan de Vlaamse en Franse gemeenschappen, zijn de beloften die ons door de Vlaamse politici werden gedaan.

Er is de resolutie nr. 4 tot staatshervorming, goedgekeurd door het Vlaams Parlement op 3 maart 1999, die stelt dat het volledige gezondheids- en gezinsbeleid naar de deelstaten moeten overgeheveld worden, met inbegrip van de gezondheidszorgverzekering en de gezinsbijslagen, en dat de inwoners van Brussel de keuze moeten krijgen om toe te treden tot het stelsel van de deelstaat Vlaanderen en de Franstalige deelstaat.

Dat principe werd bevestigd in de Vlaamse regeringsverklaring van juli 1999 door minister-president Patrick Dewael en in de Vlaamse regeringsverklaring van juli 2004 door minister-president Yves Leterme.

Wij verwachten dus van onze Vlaamse politici dat ze woord houden.

Een ander bijkomend argument om de SZ toe te vertrouwen aan Vlaanderen en Wallonië heb ik bij het begin reeds vermeld : Vlaanderen is even volwassen als de 11 EU-landen met minder inwoners dan Vlaanderen en als de deelstaten in een aantal federale landen die nu reeds delen van de SZ in eigen handen hebben.

Opwerpen

Het meest gehoorde verwijt tegen de eis van een Vlaamse SZ is dat het een **egoïstische eis** zou zijn.

Daarop antwoord ik :

1. dat solidariteit verloopt in *concentrische kringen* met als middenste kring het gezin, en verder de gemeente of stad, de volksgemeenschap of deelstaat, de staat, de Europese Unie en de wereld.

2. dat Vlaanderen in het Belgische kader wel degelijk bereid is tot een *onderhandelde solidariteit met Wallonië*. Die solidariteit zou de vorm kunnen aannemen van een financieel hulpplan met resultaatsverbintenis inzake de Waalse werkgelegenheidsgraad, en afnemend in de tijd. Daartegenover staat dan echter wel het eerbiedigen van de federale loyaliteit, die o.m. moet blijken uit de toepassing van de bestaande taalwetgeving in Brussel, en uit het afzien van Frans taalimperialisme en pogingen van de Franstaligen tot gebiedsuitbreiding in de Vlaamse Rand rond Brussel en op de ganse taalgrens.

3. dat die solidariteit met Wallonië moet berusten op *verantwoordelijkheidszin van gever en ontvanger*.

De geldtransfer-bedragen uit Vlaanderen naar Wallonië en Brussel zijn immers bijzonder groot. De gezamenlijke transfers via SZ (3,74 miljard Euro), federale overheidsfinanciën (1,52 miljard Euro), federale dotaties aan gemeenschappen en gewesten (1,32 miljard Euro) en via afbetaling van de intrestlasten op de staatsschuld (3,54 miljard Euro) bedragen op dit ogenblik 10,12 miljard Euro per jaar. Dat is 6,46 % van het jaarlijkse Vlaamse primaire inkomen of 1687 Euro per Vlaming per jaar. Ter vergelijking : het geldtransfer van België naar de Europese Unie bedraagt minder dan 0,5 % van het Bruto Nationaal Inkomen.

De Vlaamse economische vooruitzichten zijn in vergelijking met het gemiddelde van de EU niet bijzonder rooskleurig ; Vlaanderen moet bovendien rekening houden met de kosten van de vergrijzing van zijn bevolking, die sterker uitgesproken is dan in Wallonië, en tenslotte heeft Vlaanderen ook zijn “armen”, zijn “vierde wereld”.

Zoals daarnet aangetoond halen de geldtransfers uit Vlaanderen, zoals ze nu in Wallonië worden gebruikt, Wallonië niet uit het slop : de belangrijke kloof in werkloosheidsgraad en werkgelegenheidsgraad tussen Vlaanderen en Wallonië blijft desondanks bestaan. Verder kan men uit de cijfers opmaken dat Wallonië ook zijn “rijken” heeft en dat de Waalse politici best nadenken hoe de solidariteit tussen “rijken” en “armen” in Wallonië beter kan worden georganiseerd.

4. dat de verhalen over Waalse financiële solidariteit met Vlaanderen *in het verleden* een fabeltje zijn, dat door ernstig studiewerk van VUB en RUG-professor Juul Hannes werd doorprikt en dat simulatiestudies van de Vlaamse Administratie *naar de toekomst* tot in 2030 aantonen dat de geldstromen niet zullen omkeren van Wallonië naar Vlaanderen, zelfs niet wanneer Wallonië Vlaanderen zou inhalen inzake werkgelegenheidsgraad.

Een andere veel gehoorde opwerping is dat **Vlaanderen te klein** is voor een eigen SZ. Hoe zit dat dan met de SZ in die andere 11 EU-landen met een kleiner aantal inwoners dan Vlaanderen ? Deugt de SZ daar soms niet ?

Nog een andere opwerping luidt : waarom de SZ niet ineens uitbreiden tot de ganse **Europese Unie** ?

Samen met zeer vele politici meen ik dat de Europese lidstaten hun SZ-autonomie niet snel zullen opgeven. Wat we wel kunnen verwachten is dat er een zekere harmonisering van de sociale wetgeving zal ontstaan met bv. akkoorden over minimum voorzieningen voor de SZ in de EU, en ook dat er een beperkte interstatelijke financiële solidariteit voor de SZ kan georganiseerd worden.

BESLUIT

1. De ganse SZ moet overgeheveld worden naar de Vlaamse en Franse gemeenschap, met keuzemogelijkheid voor de inwoners van Brussel
2. Aangezien de SZ en de arbeidsmarkt met elkaar verbonden zijn, moet ook de bevoegdheid voor het arbeidsmarktbeleid overgeheveld worden naar de deelstaten
3. Het principe van de solidariteit tussen de personen van de Vlaamse gemeenschap moet bewaard blijven voor de ondersteuning van de sociaal-economisch zwakkeren
4. De splitsing van de SZ zal niet alleen voor de Vlaamse gemeenschap, doch op lange termijn ook voor de Franse gemeenschap gunstig zijn door het effect van de responsabilisering
5. Na de splitsing van de SZ kunnen de huidige geldtransfers in de SZ uit de Vlaamse naar de Franse gemeenschap vervangen worden door een voorwaardelijk financieel hulpplan

6. In Europa moet de Vlaamse gemeenschap mee onderhandelen over de toekomstige Europese harmonisering van de sociale wetgeving en over de toekomstige regeling van de financiële solidariteit tussen de lidstaten.

Laten we samen met alle Vlaamse politieke partijen onze schouders zetten onder dit enthousiasmerend toekomstproject, ten bate van ons volk, van Wallonië en van Europa.
